

Mozaiki autorstwa Heleny i Romana Hussarskich w zoo

2023-07-26

Zakończyły się prace przy przenoszeniu zespołu mozaik autorstwa uznanych artystów Heleny i Romana Hussarskich, stanowiących pierwotnie zewnętrzną dekorację pawilonu wielkich kotów drapieżnych w krakowskim ogrodzie zoologicznym. Wyjątkowy przykład powojennej dekoracji można teraz zobaczyć na murze ogrodzeniowym zbudowanym wzdłuż al. Żubrowej.

Pawilon wielkich kotów drapieżnych położony jest w środku Lasku Wolskiego ujętego w gminnej ewidencji zabytków i podlegającego ochronie konserwatorskiej. Pawilon powstał w połowie lat 60. XX wieku. Niedawno został przeznaczony do rozbiórki i zastąpienia pawilonem dla małych człekokształtnych – szympanсів i makaków.

Dekoracje mozaikowe zostały wykonane w 1967 r. według projektu Heleny i Romana Hussarskich, autorów dekoracji na budynku KS Korona przy ul. Kalwaryjskiej (1958 r.) i mozaiki w dawnym hotelu „Cracovia” przy al. marszałka F. Focha (1965 r.).

Artystyczna koncepcja specjalnie dla zoo

Na zespół mozaik w krakowskim zoo składały się dekoracje wewnątrz i na zewnątrz pawilonu. Mozaiki zewnętrzne znajdowały się na wschodnich ścianach budynku i stanowiły tło pięciu metalowych klatek z wybiegami dla zwierząt.

Pierwotnie ciągły pas dekoracji dzieliły jedynie poprzeczne kraty między wybiegami, które z czasem zamurowano ze względu na konieczność odseparowania poszczególnych osobników. Kompozycję zakomponowano z płytek ceramicznych o piaskowo-beżowej tonacji z nieregularnie rozmieszczonymi ciemniejszymi akcentami w formach abstrakcyjnych motywów geometrycznych (stylizowanych na afrykańskie), ułożonych z czarnych, czerwonych i białych płytek.

Wewnątrz budynku, we wszystkich pomieszczeniach dla zwierząt połączonych korytarzem komunikacyjnym do ich wpuszczania i wypuszczania, zastosowano na ścianach analogiczne dekoracje mozaikowe.

Mozaiki z krakowskiego zoo są przykładem dużej popularności artystycznych dekoracji ceramicznych w powojennej architekturze użyteczności publicznej.

Prace pod nadzorem konserwatorskim

Kwestia ochrony, zachowania, przeniesienia oraz docelowej aranżacji i ekspozycji mozaik z pawilonu wielkich kotów na terenie ogrodu zoologicznego w Krakowie była przedmiotem stałego zainteresowania Miejskiego Konserwatora Zabytków. Na wniosek urzędu konserwatorskiego podjęto działania dążące do zachowania tych dekoracji w maksymalnym możliwym zakresie. Każdy etap prac był wykonywany pod nadzorem konserwatorskim.

Wytypowano do zachowania i przeniesienia w nowe miejsce ekspozycji oraz konserwacji dekoracje znajdujące się na wybiegach zewnętrznych, stanowiące jedną kompozycję (wtórnie podzieloną ściankami uniemożliwiającymi całościowy odbiór dzieła). Dodatkowo fragmenty

dobrze zachowanych dekoracji wewnętrznych przeznaczono do demontażu i zmagazynowania w miejscu zastępczym na terenie zoo – tak, by była później możliwa ich konserwacja oraz wyeksponowanie.

Dzięki przeprowadzonym pracom można teraz zobaczyć mozaikę Hussarskich na wewnętrznej stronie specjalnie zaprojektowanego w tym celu muru ogrodzeniowego zoo, zbudowanego wzdłuż al. Żubrowej - w bezpośrednim sąsiedztwie niedawno otwartego, nowego bocznego wejścia na teren ogrodu zoologicznego.

Przykład dobrej realizacji

– Z punktu widzenia konserwatorskiego tę realizację należy uznać za udaną. Jest przykładem prawidłowego postępowania konserwatorskiego, mającego na celu zachowanie i ponowne wykorzystanie dekoracji mozaikowych w obrębie instytucji, dla której były pierwotnie przeznaczone. Bardzo dobrze godzi konieczność modernizacji zabudowy ogrodu zoologicznego z możliwościami zachowania dla przyszłych pokoleń wartościowego artystycznie i historycznie dziedzictwa jego przeszłości. Zachowanie mozaiki Hussarskich i jej wyeksponowanie podnosi także atrakcyjność oferty krakowskiego ZOO, mogącego obecnie przyciągać nie tylko wielbicieli zwierząt, ale także zwiedzających zainteresowanych sztuką. Co więcej uratowanie, transfer oraz przeprowadzenie konserwacji mozaiki powinno stanowić przykład i punkt odniesienia dla podobnych projektów konserwatorskich w Krakowie i na terenie kraju – podsumowuje **Jerzy Zbiegień**, Miejski Konserwator Zabytków.

Na twórcze wykorzystanie w obrębie zoo oczekują jeszcze pozostałe fragmenty mozaik uratowanych z wnętrza pomieszczeń dawnego pawilonu kotów drapieżnych.